

Geld is *niet* vies

Interview Jeroen Everaert, directeur kunstproductiebedrijf Mothership

Van de verlichting van de brandgrens in Rotterdam tot het Shell station midden in de Noordzee. Kunstproductiebedrijf Mothership slaat een brug tussen de kunstwereld en het bedrijfsleven. Commercieel gezien een gouden zet, maar tegelijkertijd sociaalverantwoordelijk, benadrukt directeur Jeroen Everaert. 'Ik ben hier met een missie.'

De totstandkoming van Mothership is geen alledaags verhaal. Het is het levensverhaal en levenswerk van de initiatiefnemer en directeur Jeroen Everaert. Met gevoel vertelt hij over de omzwervingen die hij heeft moeten maken om tot dit punt te komen en als hij spreekt over actuele projecten laat hij de 'ik-vorm' achterwege voor een trots 'wij'. Want hij mag dan wel de directeur zijn, hij werkt niet alleen; op de website staan vier namen onder de noemer 'staff'. Everaert lacht verbaasd: 'Staff, staat dat er echt? We werken hier inmiddels al met z'n zessen, die foto is een beetje verouderd.'

Met een kop thee, een stuk taart en een grote glimlach word ik verwelkomd door diezelfde staff in het kantoor van Mothership, aan de Delftsestraat. Loungemuziek aan, snoepotten op tafel en alle kleine hoekjes en kiertjes opgevuld met massa's plastic bloemen. Niet gehinderd door zijn mond vol chocola begint Everaert te vertellen over zijn jeugd. Dan stopt hij plotseling, beseft zijn ongegeneerdheid en schaterlacht: 'Ik moet eerst maar even mijn mond leegeten.'

Trappen en ladders

Na de middelbare school wilde Jeroen Everaert studeren aan de kunstacademie, maar rond die tijd werd hij dolverliefd op een meisje. Ze trouwden, dus was het verstandiger om als man aan het werk te gaan. Hij kwam terecht aan het andere uiteinde van het werkspectrum, als vertegenwoordiger van trappen en ladders. 'Met een vlotte babbel kun je alles wel verkopen, ook trappen en ladders.' Zo begon hij carrière te maken en steeg langzaam steeds verder in de rangorde: van ladders naar steigers, naar hoogwerkers, naar kranen. 'Uiteindelijk zat ik aan de top en was ik directeur in torenkranen.' Alles wat met kunst te maken had schoof naar de achtergrond. 'Ongelooflijk eigenlijk, want tijdens mijn jeugd was ik er zo actief mee. Dan fröbelde ik dingen in elkaar en organiseerde ik samen met vrienden een expositie in het trappenhuis. Of maakte ik van troep kunst en noemde het *rubbish art*.'

Rond zijn dertigste kwam Everaert in een moeilijke periode terecht. Zijn huwelijk liep slecht, wat uiteindelijk leidde tot een scheiding. 'In die periode had ik een *echt* goed gesprek met een vriendin, je weet

wel zo'n gesprek over de zin van alles, en ik kwam erachter dat ik geen torenkranen wilde verkopen voor de rest van mijn leven. Ik wilde terug naar de kunst.' Die opleiding aan de kunstacademie wilde hij nu meer dan ooit volgen, maar het was hartje zomer en hij had zich nog niet ingeschreven. Vier keer per dag belde hij, in de hoop dat hij in september kon beginnen. Na enkele dagen had Everaert iemand te pakken en hoorde hij dat hij nog mee mocht doen aan de toelatingsronden. Hij werd aangenomen. 'Gedurende vier jaar ging ik vier avonden per week naar de kunstacademie, maar ondertussen werkte ik nog gewoon als directeur torenkranen. Op de dag dat ik mijn diploma overhandigd kreeg nam ik ontslag. Echt, diezelfde dag nog!' Na een moment van stilte: 'Ik had mijn ontslagbrief natuurlijk al een tijdje liggen.'

Subsidieaanvragen

Een jaar leefde hij als kunstenaar. Vooraf had hij er nooit bij stilgestaan hoe het beroep zou zijn. Een jaar hield hij het uit. 'Ik was zo eenzaam.' Toen kwam hij Boris van Berkum tegen die bezig was met het opstarten van MAMA Showroom. Everaert sloot zich bij van Berkum aan en gedurende zes jaar werkten zij samen aan projecten. 'Wat een wereld van verschil. Als je als een commercieel persoon de non-profitwereld

binnenkomt, is het een ware eyeopener. Je schrijft een brief en er wordt *gewoon* geld gestort.'

Na een tijdje werd hij er moe van: alsmar die subsidieaanvragen schrijven en daarna al de verantwoordingen. Door die papierwinkel

hield hij nauwelijks tijd over voor het echte werk: de kunst. Bovendien voelde hij zich belemmerd en ontmoedigd door de politiek. 'Je moet de politiek naar de pijpen dansen. Dit jaar willen ze kleur en dan weer jong of juist oud, iets met krullen, of iets sportiefs. Het moet per se in hun plaatje passen. Het ging helemaal nergens meer over. Vooraf hadden we bijvoorbeeld afgesproken dat we zes projecten zouden produceren, aan het eind van het jaar hadden we er zesentwintig geproduceerd. Was het nog niet goed.'

Inmiddels had hij met zijn commerciële inzicht in de gaten waar het kunstenaars aan ontbrak en had hij het stichtingwezen leren kennen. Hij constateerde een probleem: de botsing tussen kunst en commercie.

'Op de dag dat ik mijn diploma overhandigd kreeg nam ik ontslag.'

Een botsing die niet kwam doordat de markt zich niet wilde binden aan kunst, integendeel, het waren de kunstenaars. Ernstig: 'Kunstenaars stellen vaak dat ze hun ziel niet aan de duivel willen verkopen, maar de kunstwereld moet de hand maar eens in eigen boezem

steken. Het verschil tussen populaire en zogenaamd hoge kunst is helemaal niet relevant. Die kunstenaars zitten hoog in hun ivoren toren, maar hun werk is zo ver

afgedreven van het publiek.' Als commerciële man zag hij hier kansen liggen en was hij er van overtuigd dat kunst en commercie wel te combineren zouden zijn.

Mothership is een kunstproductiebedrijf. Zelf maakt Everaert dus geen kunst meer, maar zoekt hij opdrachten voor andere kunstenaars. Daarbij neemt het bedrijf de financiële rompslomp en de verantwoordelijkheid van de uitvoering uit handen van de kunstenaars. Ook kunnen bedrijven en opdrachtgevers Mothership benaderen waarna het bedrijf op zoek gaat naar een geschikte kunstenaar voor het project. Alle productietaken komen zo te liggen bij Mothership, waardoor de kunstenaar zich volledig kan richten op het werk en de opdrachtgevers zich geen zorgen hoeven te maken.

Populistisch

Zijn grote voorbeeld is Joop van den Ende, hij vindt het bewonderenswaardig hoe die het enthousiasme voor theater heeft weten te stimuleren. 'Het is iets geworden waar heel Nederland van geniet... en dan kun je wel zeggen dat het populistisch is, maar hij heeft wel mooi al die mensen het theater ingekregen.' Voor Everaert is het niet de commerciële gedachte

die hem stuurt in zijn werk. Geld verdienen is simpelweg nodig, een basisbehoefte. De drive achter zijn werk is een verantwoordelijkheidsgevoel. 'Ik heb een missie om mensen in contact te brengen met kunst. Wie zegt er dat mensen uit een volksbuurt niet kunnen

genieten van kunst? Misschien hebben ze niet de opleiding of opvoeding gehad om alle kunst te kunnen begrijpen, maar dat betekent nog niet dat ze er niet van

kunnen genieten. Als drie propfen papier met plakband als kunst worden gepresenteerd begrijpt enkel een kleine groep hoogopgeleiden de gedachte erachter. Die extreem conceptuele werken staan zo ver van het publiek af.'

Hij schudt zijn hoofd. 'Ik wil kunst juist naar de mensen toe brengen.'

Hij beschrijft 'die propfen papier met plakband' als het sprookje Nieuwe Kleren van de Keizer (geschreven door Hans Christian Andersen, red.). Zolang mensen maar hard genoeg blijven roepen dat propfen met plakband kunst zijn, dan gelooft iedereen het ook uiteindelijk. Hij werkt daarom liever met mensen die een duidelijk beeld neerzetten, een mening ventileren. 'Het mag niet te conceptueel worden. Het moet allemaal uit je hart komen', zegt hij terwijl hij zijn handen op zijn borst drukt, 'niet alleen maar van daarboven. Als je het met je hart maakt raak je het publiek ook in zijn hart. Als je het met je hersenen maakt kan slechts een kleine groep het begrijpen.' Toch benadrukt hij dat het niet totaal zwart-wit is: zo is Mothership nu bezig met een project van de schotse kunstenaar Nathan Coley, dat vrij conceptueel is. 'Coley gaat een nieuwe muur bouwen voor het Scheepvaartmuseum in Amsterdam

van oude bakstenen. Deze IJsselstenen werden vroeger meegenomen aan boord van de V.O.C en W.I.C. schepen, als ballast op de heenweg. Deze bakstenen worden nu teruggehaald en verwerkt in een muur: conceptueel dus, maar er zit wel een goed, aanspreekbaar en begrijpelijk verhaal achter.'

Zijn idealistische missie om alle lagen van de bevolking in contact te brengen met kunst stamt uit zijn jeugd. Hij is opgegroeid als Jehova's getuige en ging toen de deuren langs met een andere missie: mensen in contact brengen met god. Nu is hij weer pionier, ditmaal in de kunstwereld. 'In mijn leven is een duidelijke rode draad te zien, met veel herhaling. Het gaat vanzelf. Bijna alles wat ik doe in mijn leven doe ik op gevoel, met intuïtie.'

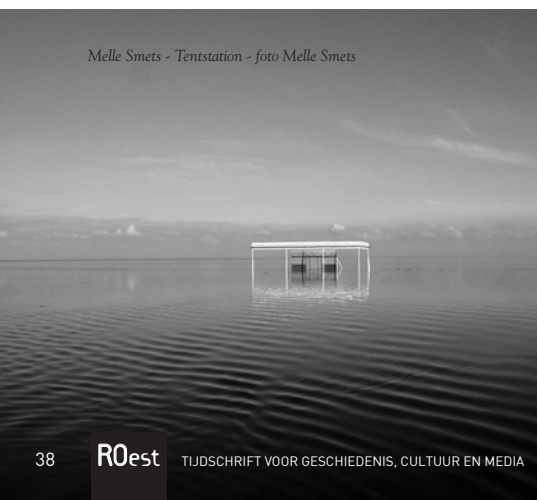
Ivoren toren

Feit blijft wel dat er veel musea en galeries zijn met 'moeilijke' kunst, maar daar maakt hij zich niet druk om. Hij wil het ook niet veroordelen. 'Eén procent van de bevolking gaat naar het museum, 99 procent niet. Dus laat die onbegrijpelijke kunst maar in een zaaltje staan waar mensen komen die het wél begrijpen, Mothership richt zich wel op die 99 procent. Laat ze vooral in die ivoren toren zitten; het is niet beter of slechter, het is gewoon niet mijn manier.' Soms wordt Mothership in de populistische hoek geduwd, maar namen noemt Everaert niet. Laconiek: 'Ach, al sinds ik als kind de deuren langs ging als Jehova's getuige heb ik een ijzeren plaat voor m'n kop. Ik kreeg zo vaak te maken met boze mensen. Mij gaat het erom dat de kunstenaars de samenwerking fijn vinden, de opdrachtgevers tevreden zijn en dat de kunst aankomt bij het publiek.'

Hij vertelt over hoe een oma naar hem toekwam met de verlichting van brandgrens van Rotterdam. 'Ze vertelde me hoe mooi ze het

'Als drie propfen papier met plakband als kunst worden gepresenteerd begrijpt maar een kleine groep de gedachte erachter.'

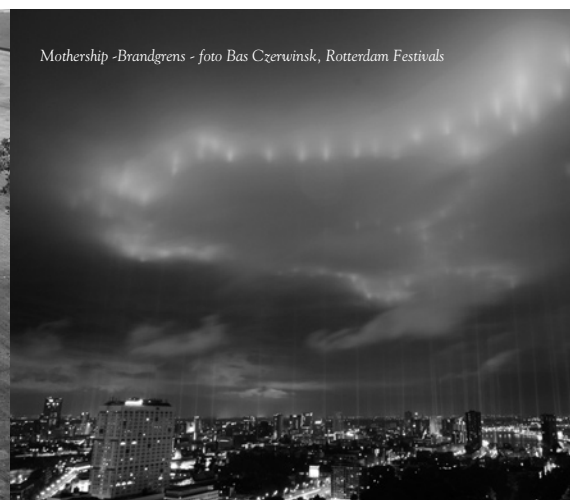
Melle Smets - Tentstation - foto Melle Smets

Lambertus - Oorsprong van Rotterdam - foto Oscar Lindnerak

Mothership - Brandgrens - foto Bas Czerwinski, Rotterdam Festivals

Jeroen Everaert

1965	Geboren in Dordrecht
1988	Vertegenwoordiger bij Skyworks, het verkopen van ladders en trappen
1991	Vertegenwoordiger bij Doornbos, verhuren van hoogwerkers en mobiele bouwkransen
1994	Directeur Wolff Kraan
1995-1998	Avondopleiding Willem de Kooning academie, autonoom 3D
1998	Kunstenaar
1999	Directeur Showroom MAMA
2005	Directeur Mothership

vond en er gleeed een traan over haar wang. Daar word ik helemaal week van! Dat is voor mij het ultieme doel.'

Mothership gebruikt geen cent subsidie en daarmee laat het zien dat een leven als kunstenaar zonder subsidie ook goed mogelijk is. 'De kunstwereld moet niet zo hypocriet doen', zegt hij overtuigd. 'Nederland is gewoon verwend. In Engeland en Amerika is de kunstsubsidie veel kleinschaliger voor individuele kunstenaars, maar zie Damien Hirst: geweldig! En wat we ook niet moeten vergeten is dat de oude, nu zo gerenommeerde, meesters als Rembrandt en Vermeer goed geld verdienen, op een commerciële manier.' Daarom is het volgens Everaert een persoonlijke keuze: 'Romantisch lijden, wat een kul! Dat je uit hevige lijden of verschrikkelijke pijn nieuwe inspiratie opdoet begrijp ik wel, maar om dan meteen je hele leven zo in te richten?'

Hitler

Aan de muur van de kamer waar we al ruim

een uur zit te praten hangt een schilderijtje met Hitler in *Lederhose*. Op het moment dat we komen te spreken over het onderwerp pikante kunst, zegt hij: 'Je doelt op dat kunstwerkje van Hitler, hè?' Glimlachend: 'Ik zag

*'Nederland is verwend.
In Engeland en Amerika is
veel minder subsidie voor
individuele kunstenaars.'*

je al kijken.' Ook achter dat kunstwerk blijkt een verhaal te zitten. 'Die paarse klauwen die Hitler mysterieus van achteren grijpen lijken hem uit de wereld weg te trekken. Ik wilde het meteen hebben, dus legde ik contact met de kunstenaar en kocht het uiteindelijk voor een spotprijstje. Toen al een aardige vent, die kunstenaar. Twee weken later belt hij me op en zegt: "Ben jij de zoon van die en die?" En

wat blijkt: het is gewoon mijn achterneef!' Terugkomend op Hitler Lederhose aan de muur, zegt hij: 'Kunst gaat niet altijd over schoonheid, het is niet altijd mooi. Soms moet het tot denken aanzetten.' Hij verwijst naar *Wereld van de Witte de With 2007*, waarbij de kunstenaars Jonas Staal en Jack Segbars een (auto)bomwrak overvlogen uit Bagdad en deze tentoonstelden tijdens het festival, met als thema Helden. Hij vindt zo'n festival een goede combinatie van verschillende elementen, zo zet de kunst het publiek aan tot denken maar kunnen ze zich tegelijkertijd vermaken met een biertje in de hand. Ze hoeven geen concessies te maken, het kan allebei. 'Maar', zegt Everaert duidelijk, 'het gaat hier wel om zingeving, het is geen plat vermaak. Als ik plat vermaak wil lees ik wel de *Panorama...* (even stil)... op de wc.' ■